

Бірыңғай көлік жүйесі



Анбиев Ернұр Жексенбыұлы

2 Дәріс: Жеткізу тізбегінің техникалық және технологиялық салаларындағы көлік түрлерінің өзара іс-қимылының негіздері мен міндеттері

2.1 Бірыңғай көлік жүйесі және әртүрлі көлік түрлерінің

Қызмет саласы

Өндірістік күштердің дамуының алғашқы кезеңдерінде тасымалдау материалдық өндіріспен біртұтас процесс болды. Әлеуметтік еңбек бөлінісінің нәтижесінде қызметтің бұл түрі оқшауланды, бұл көлік өнімдерінің айтарлықтай жоғары айырбас және тұтынушылық құны бар тәуелсіз тауарға бөлінуіне әкелді. Көлік өндірісі пен тұтынушыны байланыстыруға арналған. Осылайша, көлік қызметі тауарлар мен адамдардың географиялық жағдайын өзгерту арқылы қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыру дәрежесін арттыруға бағытталған экономикалық қызметтің бір бөлігі болып табылады. Көліктің экономика саласы ретіндегі ерекшелігі оның өзі жаңа материалдық өнім шығармайды, тек оны құруға қатысады, өндірісті шикізатпен, материалдармен, жабдықтармен қамтамасыз етеді және дайын өнімді

Көлік жергілікті және ұлттық нарықтың қалыптасуы мен жұмыс істеуіне жағдай жасайды. Сондықтан нарықтық қатынастарға көшу кезінде көлік жүйесін рационализациялау мәні едәуір артады. Бір жағынан, кәсіпорындардың тиімділігі көлік факторына байланысты, бұл нарық жағдайында олардың өміршеңдігімен тікелей байланысты, екінші жағынан, нарық тауарлар мен қызметтерді алмасуды білдіреді

Көлік жүйесі әртүрлі көлік түрлерімен қалыптасады. Көліктің түрлерге бөлінуі өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығының салаларға бөлінуінен түбегейлі ерекшеленетінін атап өткен жөн. Көліктің әртүрлі түрлері, жалпы алғанда, бірдей өнімді жасайды - олар жүктер мен жолаушылардың қозғалысын жүзеге асырады.

Өнімнің сапалық айырмашылығына сүйене отырып, көлік өндірісінің тек екі саласын - жолаушылар мен жүк көлігін ажыратуға болады. Алайда, көліктің барлық түрлері (тек құбырды қоспағанда) жүк және жолаушылар тасымалын жүзеге асыра алады. Сонымен қатар, теміржол, су және әуе көлігінде көптеген кәсіпорындар (жолдар, пароходтар, авиакомпаниялар) жүктер мен жолаушыларды тасымалдайды, сондықтан бірден көліктің екі "саласына" жатады.

Көлік жүйесі әртүрлі көлік түрлерімен қалыптасады. Көліктің түрлерге бөлінуі өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығының салаларға бөлінуінен түбегейлі ерекшеленетінін атап өткен жөн. Көліктің әртүрлі түрлері, жалпы алғанда, бірдей өнімді жасайды - олар жүктер мен жолаушылардың қозғалысын жүзеге асырады.

Өнімнің сапалық айырмашылығына сүйене отырып, көлік өндірісінің тек екі саласын - жолаушылар мен жүк көлігін ажыратуға болады. Алайда, көліктің барлық түрлері (тек құбырды қоспағанда) жүк және жолаушылар тасымалын жүзеге асыра алады. Сонымен қатар, теміржол, су және әуе көлігінде көптеген кәсіпорындар (жолдар, пароходтар, авиакомпаниялар) жүктер мен жолаушыларды тасымалдайды, сондықтан бірден көліктің екі "саласына" жатады.